

Dr inż. Józef Myszka,

asystent w Katedrze Geologii Kopalnianej, wspólnie z profesorem R. Krajewskim badał złoża rud manganu w Tatrach, później poświęcił się hydrogeologii i przeszedł do pracy w Przedsiębiorstwie Hydrogeologicznym.

Prof. dr hab. Czesław Peszat,

absolwent Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Jagiellońskiego. Przez ponad 20 lat był kierownikiem Katedry Złóż Surowców Skalnych, a przez 4 lata prodziekanem Wydziału. Przez całe życie naukowe prowadzi badania o charakterze podstawowo-złożowym, których celem było poszerzenie metodyki poszukiwań surowców skalnych, ich rozpoznawania, oceny i ochrony. Wieloletnie badania stworzyły podstawy metodyczne dla prac wykonywanych przez jego uczniów. Zawsze pogodny, uśmiechnięty i życzliwy ludziom.

Prof. dr hab. inż.**Stanisław Plewa,**

(nieobecny z powodu uroczystości kombatanckich, odbywających się dokładnie w tym samym czasie, na których panu profesorowi, jako żołnierzu i zbrojnie walczącemu o niepodległość Polski w czasie wojny, nadano stopień oficerski), wicedyrektor Międzyresortowego Instytutu Geofizyki, kierownik Pracowni Geofizyki Wiertniczej, specjalista z zakresu geofizyki wiertniczej i geotermii. Zainicjował wykłady z petrofizyki dla studentów specjalności geofizycznej. Organizator laboratorium petrofizycznego. Ścisłe współpracował z Instytutem Górnictwa Naftowego i Gazownictwa w Krakowie oraz Wydziałem Wiertnictwa Nafty i Gazu AGH.

Mgr Bolesław Schiller

jest absolwentem Uniwersytetu Jagiellońskiego. Bibliofil i erudyta, bardzo uczynny kolega, wspierający wszystkich swą bibliofilską wiedzą. Zajmował się historią geologii oraz miocenijskimi małżoraczkami i otwornicami. Wieloletni pracownik biblioteki wydziałowej, o dużych zasługach w jej organizacji.

Dr inż. Irena Stasik,

po kilku latach pracy w Przedsiębiorstwie Geologicznym, rozpoczęła pracę na naszym Wydziale, gdzie jako ceniony nauczyciel akademicki zajmowała się petrologią skał solnych.

Dr inż. Wincenty Smolak,

miłośnik koni, gór oraz sielskiego życia jako „Wolny Kmieć”, a także miłośnik geofizyki, a w szczególności metod magnetycznych. Czło-

wiek życzliwy, oddany przyjacielom, pielęgnujący tradycje polskiej kawalerii.

Prof. dr hab. inż. Stefan Śliwiński,

od działalności kombatanckiej w Batalionach Chłopskich, poprzez studia i ekspedycje naukowe do Mongolii, po długoletnią działalność naukową i dydaktyczną w Akademii Górniczo-Hutniczej. Zawsze był patriotą swojej uczelni.

Docent dr inż.**Zdzisław Śmietalski,**

wielokrotny Dziekan naszego Wydziału, a także dyrektor Instytutu Hydrogeologii i Geologii Inżynierskiej. Dał się poznać jako znakomity organizator, inicjator wielu dokonań i wdrożeń. Do praktyki hydrogeologicznej wprowadził metody modelowania analogowego. Współautor wielu prac naukowych i opracowań ważnych dla gospodarki narodowej. Za swoją działalność zawodową, społeczną i związkową wielokrotnie odznaczany.

Dr Teresa Śmigielka

w pracy naukowej prowadzonej w Katedrze Paleontologii zajmowała się badaniami fosylnych otolitów i paleogeńskich nummuliów obszaru Karpat i zapadiska przedkarpacciego, tworząc liczne opracowania i monografie o charakterze paleontologiczno-stratygraficznym. W ramach pracy dydaktycznej prowadziła zajęcia z paleontologii, przybliżając studentom świat wymarłych roślin i zwierząt.

Prof. dr hab. inż. Zbigniew Wilk,

członek Polskiej Akademii Umiejętności, współtwórca polskiej szkoły hydrogeologii górniczej. Kierownik Zakładu Hydrogeologii Górniczej. Członek kilku Komisji i Komitetów Naukowych związanych z działalnością górniczą. Autor kilku monografii naukowych. Promotor i recenzent wielu prac doktorskich i habilitacyjnych. Do chwili obecnej Redaktor Naczelny Rocznika Polskiego Towarzystwa Geologicznego.

Prof. dr hab. Witold Żabiński,

absolwent wydziału Matematyczno-Przyrodniczego UJ. Pracował w AGH od 1951 roku, członek korespondent PAN, był dyrektorem Instytutu Geologii i Surowców Mineralnych, kierownikiem Zakładu Mineralogii i Geochemii, Przewodniczącym Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego, przewodniczącym Komitetu Nauk Mineralogicznych PAN; Redaktor Naczelny Mineralogia Polonica. Ceniony za wszechstronną wiedzę specjalista w zakresie mineralogii węglanów i krzemianów. ■

DR HAB. INŻ. JACEK RAJCHEL PROF. AGH
ZAKŁAD GEOLOGII OGÓLNEJ I MATEMATYCZNEJ

Kamienie dekoracyjne w gmachu A-0 AGH

Jubileusz 50-lecia Wydziału Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska jest wyjątkową okazją dla jego absolwentów do kolejnego – ale tym razem geologicznego – spojrzenia na gmach A-0. Ten najstarszy z budynków Akademii Górniczo-Hutniczej jest siedzibą władz Uczelni oraz jubileuszowego Wydziału i prezentuje najbogatszy zestaw dekoracyjnego kamienia ze wszystkich gmachów Uczelni.

Budynek A-0 posiada kamieniny cokol z bloków triasowego (ret) piaskowca dolskiego. Pochodzi on z N obrzeżenia Gór Świętokrzyskich z kamieniołomu w Dołach Biskupich koło Kunowa i nazywany jest także piaskowcem kunowskim lub witułskim. Jest to związki średnioziarnisty piaskowiec kwarcowy o spoiwie krzemionkowo-ilastym i barwie kremowej lub jasnożółtej. Był on eksploatowany od początku XVII wieku jako surowiec architektoniczny, obecnie nie jest wydobywany.

Prowadzące do budynku A-0 schody, cokoły zdobiących fronton pomników (fot. 1), a także schody do głównego holu wykonane są z granitu strzegomskiego. Ten popielato-niebieskawy granit pochodzi z intruzyjnego batolitu usytuowanego w bloku przedsudeckim pomiędzy Strzegomiem a Sobótką. Proces intrudowania odbywał się tu w czterech etapach, z różnymi ogniskami magmowych, dając kilka petrograficznych odmian. Podstawową odmianą jest granit hornblendowo-biotytowy, składający się z ziaren białego skalenia (ortoklazu i oligoklazu), popielatego lub dymnego kwarcu i blaszek biotyty, a lokalnie hornblendy. Jest to skała o teksturze fanerokrystalicznej, rzadziej fanerokrystaliczno-porfirówatej, o średnicy ziaren kwarcu i skalenia 3–7 mm, a biotyty 2–4 mm. Pozostałe odmiany posiadają zwiększoną ilość biotyty lub muskowitu, obu tych mik lub granatu. W całym masywie występują żyły kwarcowe, pegmatyty, apłity, druzy i geody, powstałe w warunkach stygnięcia przesyconej wodą magmy. Zawierają one ponad 60 minerałów takich jak: kwarc górski, dymny lub morion, mikroklin, albit, ponadto fluoryt, epidot, granat, turmalin, akcynt, kalcyt, amazonit, or-

toklaz, biotyt, muskowitz i strzegomit. W wielu miejscach schodów i posadzki A-0 widoczne są ksenolity, szliiry biotyty i hornblendy oraz żyły i geody białego lub różowego ortoklazu, młecznego albitu i dymnego kwarcu, o kryształach do kilku centymetrów. Minerale te tworzą zrosty i zbliźniczenia, a skalenie zawierają makroskopowo widoczne peryty lub teksturę pismową. Wiek tych granitów przyjmowany jest na górny karbon – dolny perm, a wg badań radiometrycznych 270–330 mln lat BP. Historia jego wydobywania sięga czasów prehistorycznych, czego dowodem są kamieniołomy z tego okresu na NW zboczach góry Ślęży oraz znajdujące się tam prastłowiańskie rzeźby kultowe wykonane z występującej tu odmiany granitu z granatami.

Posadzka holu to mozaika płyt granitu karkonoskiego, z którego wykonano także schody do dziekanatu (fot. 2) i na wyższe kondygnacje, z pasami sienitu z Przedborowej i marmuru ze Stronia Śląskiego.

Granit karkonoski pochodzi z Michałowic koło Szklarskiej Poręby, z największego batolitu granitów dolnośląskich o rozmiarach 60 × 20 km. Tworzy on dwie odmiany teksturalne: równoziarnistą i powstałą w wyniku jej metasomatycznego przeobrażenia – fanerokrystaliczno-porfirówatą. Z uwagi na dużą zawartość skaleni alkalicznych i plagioklazów granit ten zasługuje na nazwę monzonitu. Jest on wieku środkowo-karbońskie-go, a badania radiometryczne wrostków uraninitu w biotycie określają go na 299,8–301,8 mln lat. W budynku A-0 zastosowano fanerokrystaliczno-porfirówatą odmianę granitu o średnioziarnistym tle z różowych skaleni, popielatego kwarcu i czarnego biotyty, z hipidionimifryzalami różowego mikroklinu średnicy do 8 cm. Posiadają one brudnobiałą obwódkę albitu i wrostki plagioklazu, kwarcu i biotyty, usytuowane równolegle do ścian ziarna. Granit posiada ciemne szliiry biotytowe i jasne apłitowe, a także elipsoidalne ksenolity i nieliczne żyły apłitowe i pegmatytowe.

Sjenit z Przedborowej to skała ciemno-stalowej barwy, będąca *de facto* sjenodioritem lub granodiory-

tem. Występuje on w formie mięszych żył koło Żąbkowic Śląskich. Jest skalą drobnno- i równokrystaliczną, o beładnej, zbitnej strukturze. Posiada drobne, żółtawe ziarna skaleni (plagioklasy 30–47% i skażeń potasowy 6–17%), kwarcu (6–16%) oraz biotyту, hornblendy i augitu (30–50%).

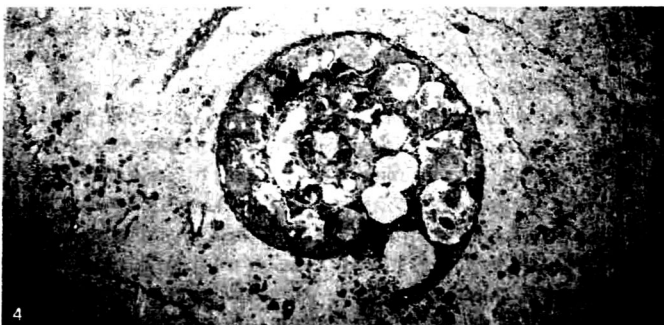
Marmur ze Stronia Śląskiego, tzw. *Biała Marianna*, to skała średnio- lub gruboblastyczna, o barwie białej w popielate, zielone, czarne lub różowe pasiaste i chmurkowane desenie. Ta zróżnicowana barwa wynika z obecności biotyту, muskowitu, flogopitu, amfibolu (tremolit i aktynolit), diopsydu, epidotu i skaleni, a także kwarcu, aż do modyfikacji w erlan. Marmur ten zawiera mezo- i mikrofałdy związane z ich wczesną tektogenezą. Występuje on w formie pokładów i soczewek o miąższości do 150 m, w obrębie serii strońskiej, zbudowanej z lupków mikowych i kwarcowych, kwarcytów, amfibolitów, gnejsów, eklogitów i granulitów.

Odmienne ozdoby kamienie zastosowano na krużganku i korytarzach N części I-go piętra, a są nimi wapienie z Morawicy z pasami zlepieńca zygmuntownskiego (fot. 3). Wapień jurajski, czyli tzw. „marmur Morawica”, pochodzi z rejonu tej miejscowości, na S obrzeżu Gór Świętokrzyskich. Jest to zwięzły, zbitny wapień wieku oksfordzkiego, barwy kawowej, beżowej lub popielatej w ciemniejsze plamki. W podstawowej mikrytowej masie zawiera on onkoidy oraz amonity (fot. 4), belemnity i gąbki, a rzadziej ramienionogi, igły gąbek, otwornice i fragmenty jeżowców, a także ziarna kwarcu. Powszechnie posiada dwie generacje szwów stylolitowych, związanych z odmiennymi kierunkami wywołujących je ciśnien. Zarówno stylolity, jak i skamieniałości, są w posadzce krużganka doskonale widoczne. Najczęściej są nimi skalcyfikowane, kielichokształtne gąbki, rzadziej rostra belemnitów i muszle amonitów, np. *Peltoceras* i sp. widoczny po lewej stronie posągu St. Staszica.

Zlepieniec zygmuntownski, tzw. „zygmuntówka”, to chyba najbardziej dekoracyjny surowiec kamienny w Polsce. Jego nazwa pochodzi od kolumny pomnika króla Zygmunta III Wazy w Warszawie, stanowiącej jego podstawę w latach 1643–1885. Jest to zlepieniec (lub brekcja) barwy brunatno-czerwonej, złożony z klastów beżowych lub brunatnych wapieni, a rzadziej dolomitów dewońskich,

spojonych obfitym, czerwonym lepiszczem węglanowo-żelazistym. Wielkość klastów oscyluje od kilku do kilkunastu cm. Zlepieniec ten jest produktem intensywnej erozji świeżo uformowanego orogenu hercyńskiego przyszlých Gór Świętokrzyskich. Wg aktualnych poglądów był on akumulowany w warunkach suchego klimatu, w formie aluwialnych stożków i delt w strefie transgredującego cechsztyńskiego morza 250 mln lat BP. Zlepieniec zawiera dwie generacje hydrotermalne „o kalcytu żyłowego, widoczne w posadzce krużganka. Starsza (synsedymenciecyjna) nie przecina otoczek skały i posiada rdzawe, żelaziste smugi o równoległym ułożeniu do przebiegu żyły, świadczące o pulsacyjnym charakterze jej wypełniania. Młodsza przecina klasty, lepiszcze i żyły starszej generacji i zbudowana jest z blokowo-palisadowego białego i miodowego kalcytu z wtrąceniami galeny i siarczków miedzi. Najstarszym miejscem pozyskiwania „zygmuntówki” (od XVI w.) był i jest nadal kamieniołom Jerzmaniec na S stoku Czerwonej Góry k/Chęcin.

Innym skalnym surowcem dekoracyjnym jest w budynku A-0 środkowodewoński (żywet) wapień z Bolechowic k/Chęcin, tzw. „marmur bolechowicki”. Stanowi on parapety większości okien, a także przyścienne ławy przy głównym wejściu. Jest to wapień barwy jasno- i ciemnobrunatnej, niekiedy z odcieniem fioletowym lub czerwonymi, plamistymi „chmurkami”. Zawiera liczne skamieniałości – gałązkowate *Amphipora* sp. i kuliste *Stromatopora* sp., w kształcie bulastych, wielopowłokowych osobników, zarówno w pozycji przyziemiowej, jak i w formie obrośniętych sinicowymi powłokami onkolitów. W mniejszej ilości są tu białe, gruboskorupne małże *Megalodon* sp. i ślimaki *Lexonema* sp., a także kolonijne i osobnicze *Tetracorallia* sp. Wapienie te posiadają jedną lub

Muszla amonita widoczna w płycie „marmuru Morawica” w korytarzu pierwszego piętra budynku A-0

dwie generacje nieregularnych żyłek białego lub różowego kalcytu. Rzadziej tworzą one tzw. spękania kulisowe, w postaci zylek uporządkowanych ukośnie względem osi danego szeregu. Wapienie te występują w ławicach do 3 m miąższości i odstaniają się w wielu punktach Gór Świętokrzyskich.

Innymi elementami kamiennego wystroju gmachu A-0 są pamiątkowe tablice. Najbardziej oryginalną stanowi fragment wielkiego glazu wmurowany w pobliżu wejścia do auli, w holdzie prof. Waleria Goetliowi, rektorowi Uczelni (fot. 5). Pochodzi on z masywu krystalicznego Tatr, skąd został wyniesiony w jęzorz lodowca i złożony w morenie doliny Chocholowskiej. Należy on do odmiany drobnokrystalicznego, białego granitu mikroklinowo-albitowego z muskowitem. Granit tatrzański uważany jest za intruzję późno- lub postkinematyczną orogenezy hercyńskiej, wieku od karbonu po perm.

Po lewej stronie holu znajdują się dwie marmurowe tablice poświęcone uczestnikom tajnego nauczania w czasie II wojny światowej. Po prawej stronie wmurowano tablicę z marmuru sławniowickiego ku czci honorowych członków Stowarzyszenia Wychowanków AGH. Również po prawej stronie głównych schodów umieszczono tablicę poświęconą zasłużonym dla AGH. Ta ostatnia została wykonana z wapienia z pięknymi szwami stylolitowymi i licznymi onkoidami.

Na krużganku I. piętra, po prawej stronie auli, znajduje się marmurowa tablica ku pamięci profesorów AGH, którzy zginęli z rąk okupanta. Na krużganku II. piętra, nad aulą, znajdują się dwie marmurowe tablice ku czci prof. K. Bohdanowicza, z których wyższą wykonano z białego, plamistego popielatego marmuru karraryjskiego. ■

Opracowano w Zakładzie Geologii Ogólnej i Matematycznej Wydziału Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, w ramach tematu badawczego nr 11.11.140.808.

Co kryły treści 32 artykułów w grupie tematycznej zatytułowanej: „Nauki o Ziemi w badaniach podstawowych” prezentowane w opasłym tomie 27. Kwartalnika AGH „Geologia” i Materiałach Konferencji?

Najliczniej prezentowana była tematyka geologiczna dotycząca biostratygrafii głównie Karpat, zapadlika przedkarpackiego, ale i innych obszarów Południowej Polski. Liczne i interesujące były tematy z zakresu sedymantologii utworów fliszowych i innych, były też przykłady zastosowań geologii matematycznej dla rozwiązywania niektórych problemów sedymantologii oraz o strukturach diagenetycznych w Karpatach. Duże opracowanie poświęcono środowisku sedymentacji górnourajskich budowli węglanowych na przykładzie skał okolic Ogrodzienia, ze schematem przypuszczalnego przebiegu sedymentacji. W dwóch pracach przedstawiono wybrane problemy dotyczące złoża solnego Wieliczki.

Uczestnicy sesji zapoznali się z tematyką z zakresu mikropaleontologii w ujęciu klasycznym, ale też np. w zastosowaniu do rozwiązywania zagadnień tektoniki w Belchatowie. Był artykuł o obecności okremek w marmurach proterozoicznych (!!) – opisano nowe gatunki okremek, nadając jednemu z nich nazwę Bolewska, dla upamiętnienia zasług, obecnego na uroczystościach, naszego seniora mineralogii Pana Profesora Andrzeja Bolewskiego.

Mineralodzy i petrografowie przedstawili m.in. udane wyniki syntezy rzadkiego minerału ikaitu, pogląd na genezę nefrytu z Jordania oraz aktualny stan rozpoznania kompleksu metamorficznego Ziemi Wedel Jarlsberga na Spitsbergenie (jako pokłosie wypraw polarnych AGH).

Geofizycy przedstawili 6 bardzo ciekawych opracowań. Uwagę zwracała prezentacja zaproszonych z PAN z Warszawy kolegów geofizyków, dotycząca nowych programów badań sejsmicznych struktury litosfery na obszarze Europy Środkowej.

Były też dwie prace na temat kamiennego wystroju naszego gmachu A-0 im. Waleria Goetla i krakowskich budynków sakralnych z XVII w.

W artykułach pokazała się też kosmiczna tematyka mineralo-